

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АГРОБІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра лісового господарства

ЛІСОВА МЕЛІОРАЦІЯ

методичні рекомендації до виконання практичних робіт
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 205 «Лісове господарство»

Біла Церква – 2024

УДК 630*116/*26(076)

Ухвалено
науково-методичною радою
Білоцерківського національного
аграрного університету
(Протокол № 1 від 22.08.2024 р.)

Укладачі: **Левандовська С.М.**, канд. біол. наук, доцент;
Хрик В.М., д-р. пед. наук, професор.

Лісова меліорація: методичні рекомендації до виконання практичних робіт для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 205 «Лісове господарство» / Уклад. С.М. Левандовська, В.М. Хрик. Біла Церква: БНАУ, 2024. 114 с.

Методичні рекомендації розроблено з метою ефективного проведення практичних занять та організацію самостійної роботи здобувачів вищої освіти. У методичному виданні викладено завдання та методичні поради щодо їх виконання, необхідні нормативно-довідкові матеріали та список рекомендованих джерел інформації.

Рецензент: **Примак І.Д.**, д-р. с.-г. наук, професор кафедри землеробства, агрохімії та ґрунтознавства Білоцерківського НАУ.

© БНАУ, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
Практична робота № 1. Фактори розвитку ерозії ґрунтів.....	6
Практична робота № 2. Протиерозійна організація території сільськогосподарських угідь	8
Практична робота № 3. Особливості створення полезахисних лісових смуг: конструкції, схеми змішування, підбір порід	12
Практична робота № 4. Розрахунок витрат на створення 1 га полезахисних лісових смуг	15
Практична робота № 5. Особливості створення стокорегулювальних лісових смуг: схеми змішування, підбір порід, розрахунок садивного матеріалу	19
Практична робота № 6. Підбір порід і схеми змішування для прияружних (прибалкових) смуг, їх розміщення та визначення полезахисної лісистості.....	21
Практична робота № 7. Створення захисних лісових насаджень на яружно-балкових землях.....	23
Практична робота № 8. Особливості створення водоохоронних лісових насаджень.....	26
Практична робота № 9. Закріплення та заліснення піщаних земель.....	29
Практична робота № 10. Лісогосподарська рекультивация порушених земель	35
ГЛОСАРІЙ.....	39
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	83
ДОДАТКИ.....	85

Лісова меліорація є важливою галуззю лісового господарства, що спрямована на поліпшення екологічного стану лісових екосистем, регулювання водного режиму та захист ґрунтів від ерозії. Захисне лісорозведення передбачає створення лісових насаджень особливих форм і конструкцій, головним завданням яких є боротьба з несприятливими природними явищами, захист ґрунтів від вітрової та водної ерозій, забезпечення високих та стійких урожаїв сільськогосподарських культур тощо.

Метою вивчення освітнього компонента «Лісова меліорація» є набуття здобувачами вищої освіти знань, умінь і навичок щодо проектування різних типів захисних лісових насаджень. Студенти отримають знання про створення системи захисних лісонасаджень на місцевості, навчатися складати технологічні карти вирощування, розраховувати економічну ефективність створення полезахисних лісосмуг тощо.

Вивчення дисципліни сприятиме формуванню у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі лісового і мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов.

Загальні компетентності:

ЗК 7. Знання і розуміння предметної області та розуміння професії.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Навички здійснення безпечної діяльності.

Фахові компетентності:

ФК 5. Здатність вирішувати поставлені завдання зі створення насаджень, їх вирощування та формування на основі вивчення літературних та нормативних джерел передового виробничого досвіду.

ФК 12. Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля на місцевому, регіональному, національному і глобальному рівнях.

Опанування цього освітнього компонента забезпечить досягнення здобувачами таких **програмних результатів навчання (ПРН)**:

ПРН 2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти.

ПРН 5. Розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії і принципи ведення лісового і мисливського господарства для вирішення завдань професійної діяльності.

ПРН 12. Проектувати та організовувати ведення лісового та мисливського господарства відповідно до встановлених вимог.

ПРН 13. Впроваджувати розроблені проєктні рішення у виробництво та забезпечувати ведення лісового господарства на засадах наближеного до природи лісівництва.

ПРН 16. Демонструвати повагу до етичних принципів та формувати етичні засади співпраці в колективі.

Методичні вказівки призначено для проведення практичних занять в аудиторії, самоконтролю рівня знань здобувачів. Запропонована система завдань дозволить з'ясувати глибину засвоєння знань.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова література

1. Гладун Г.Б. Лісові меліорації. Термінологічний словник. Х. : Нове слово, 2008. 244 с.
2. Лісові меліорації: практикум – навч. посібник/ за ред В.Ю. Юхновського. К.: Кондор-видавництво, 2015. 232 с.
3. Пилипенко О.І., Юхновський В.Ю., Дударець С.М., Малюга В.М. Лісові меліорації. Підручник / За ред. В.Ю. Юхновського. К. : Аграрна освіта, 2010. 282 с.
4. Роговський С.В., Василенко І.Д., Черняк В.М., Хрик В.М. Агролісомеліорація: практикум. Навчальний посібник. К.: Фітосоціоцентр, 2011. 292 с.
5. Юхновський В.Ю., Дударець С.М., Малюга В.М. Агролісомеліорація: підручник. К.: Кондор, 2012. 372 с.

Допоміжна література

1. Гладун Г.Б., Трофименко М.Є., Лохматов М.А. Захисні лісові насадження. Х.: Нове слово, 2005. 390 с.
2. Лісовий Кодекс України. URL: <http://surl.li/ntkdff>
3. Про затвердження Правил утримання та збереження полезахисних лісових смуг, розташованих на землях сільськогосподарського призначення : постанова Кабінету Міністрів України від 22 липня 2020 р. № 650. URL: <https://surl.li/jqolga>
4. Про меліорацію земель : Закон України *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 11. Ст. 90. URL: <https://surl.li/tyrrzc>
5. Хрик В.М. Левандовська С.М. Сучасний стан протиерозійних соснових насаджень Придніпровського Правобережного Лісостепу. *Агробіологія*. Біла Церква, 2023. 2. С. 205–214. DOI: 10.33245/2310-9270-2023-179-1-205-214

6. Beesley J., Slater H., Barsoum N., Broome A., Watts K. The management and creation of woodland for biodiversity and wider environmental benefits. 2025. 16 p. URL: <https://surl.li/gejdij>

7. Maliuha, V., Khryk, V., Yukhnovskyi, V., Minder, V., Levandovska, S., Kimeichuk, I., Brovko, F., Urliuk, Y. Erosion control properties of self-seeded forests that appeared in forestless areas of ravine-gully systems. *Forestry Studies*. Metsanduslikud Uurimused. Vol. 77, 2022. P. 56–66. DOI : 10.2478/fsmu-2022-0012/

8. Raskin B., Osborn S. The Agroforestry Handbook. Agroforestry for the UK. 2019. 151 p. URL: <https://surl.li/pjxors>

9. Staton T., Beauchamp K., Broome A., Breeze T. Tree Species Guide for UK Agroforestry Systems. University of Reading 2024. URL: <https://surl.li/rnyjgu>

10. Yukhnovskyi V., Polishchuk O., Lobchenko G., Khryk V., Levandovska S. Aerodynamic properties of windbreaks of various designs formed by thinning in central Ukraine. *Agroforestry Systems*. 2020. URL: <https://doi.org/10.1007/s10457-020-00503-8>

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua/>

2. Товариство лісівників України URL: <https://tlu.kiev.ua/>

3. Center for International Forestry Research and World Agroforestry. URL: <https://www.worldagroforestry.org/>

4. Forest Research. URL: <https://www.forestresearch.gov.uk/about-us/who-we-are/>

5. Forests, Trees and Agroforestry. URL: <https://surl.li/tpajsi>